ANADOLU ÜNİVERSİTESİ | HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ
ANADOLU UNIVERSITY | LAW JOURNAL
AUPRESS
AndHD

Terekenin Resmi Defterinin Tutulmasında Defterde Kayıtlı Olmayan Pasifler Açısından Alacaklının Hukuki Durumu(*)

The Legal Status of the Creditor in Terms of Liabilities not Recorded in the Official Ledger of the Estate

Zehra Gizem ATEŞ
Doktor Öğretim Üyesi
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

Tereke,
Resmi Defter,
Miras,
Mirasçı,
Haklı Sebep.

Öz

Mirası reddetmeye hakkı olan mirasçılar terekenin resmi defterinin tutulmasını talep edebilir. Resmi deftere göre kabul edilen miras kural olarak mirasçıya deftere yazılmış borçlarla geçer. Sulh hukuk mahkemesi tarafından tutulan deftere aktif ve pasiflerin kaydedilmesi için alacaklı ve borçlulara çağrı yapılır. Resmi kayıtlardan anlaşılan alacak ve borçlar da resmi deftere yazılır. Alacaklının kusuru ile resmi deftere yazılmayan borçların akıbeti tartışmalı olmakla birlikte baskın görüşe göre borç sona ermez, eksik borca dönüşür. Alacaklının kusuru olmaksızın deftere yazılmayan borçlardan, mirası deftere göre kabul eden mirasçı terekeden zenginleştiği ölçüde sorumludur. Doğrudan doğruya deftere yazılması gerekirken yazılmayan ya da alacaklının bildirmesine rağmen eksik kaydedilen ya da hiç kaydedilmeyen borçlarda, alacaklı uğradığı zararı devletten tazmin edebilir. Alacaklının haklı sebeple resmi deftere yazdıramadığı borçlardan, mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı terekeden zenginleştiği ölçüde sorumludur. Alacaklının alacağı tereke mallarıyla güvence altına alınmışsa resmi deftere yazılmamış olsa dahi alacaklı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yaparak alacağını elde eder.

Keywords

Estate,
Official Ledger,
Inheritance,
Heir,
Valid Reason.

Abstract

Heirs who are entitled to disclaim the inheritance may request the preparation of an official ledger of the estate. As a rule, where the inheritance is accepted according to the official ledger the estate passes to the heir together with the liabilities recorded therein. In order to ensure the registration of assets and liabilities in the ledger drawn up by the civil court, creditors and debtors are invited to declare their claims and obligations. Claims and debts ascertainable from official records are likewise entered into the ledger. Although the legal faith of debts not recorded in the official ledger due to the creditors fault is disputed, the prevailing view holds that such debts do not extinguish but are transformed into natural obligations. In contrast, where a debt is not recorded without any fault on the part of the creditor, an heir who has accepted the inheritance according to the ledger is liable only to the extent of his or her enrichment derived from the estate. In cases where a debt that ought to have been recorded ex officio is omitted, or where it is recorded incompletely or not at all despite notification by the creditor, the creditor may claim compensation for the resulting damage from the state. Furthermore, if the creditor was unable, for justified reasons, to have the claim entered into the official ledger, the heir who has accepted the inheritance according to the ledger is again liable only to the extent of enrichment. Finally, if the creditor's claim is secured by a right in rem over estate assets, the creditor may satisfy the claim through enforcement proceedings by realization of the pledge, even if the claim has not been entered in the official ledger.

(*) Araştırma Makalesi.
Hakem denetiminden geçmiştir.
Gönderim Tarihi: 15.04.2026, Kabul Tarihi: 24.07.2026.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. |
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Extended Summary

According to Article 599 of the Turkish Civil Code, in accordance with the principle of total subrogation, upon the death of the testator, the estate passes to the heirs as a whole-together with its assets and liabilities-without the need for any further legal act. The heirs bear liability for the estate. As a rule, they are personally and unlimitedly liable, even with their own assets, for the debts and receivables of the testator. In light of this onerous liability, the law grants heirs the opportunity to ascertain the assets and liabilities of the testator prior to deciding whether to accept or renounce the inheritance. Upon the request of at least one heir who is entitled to renounce the inheritance, an official ledger of the estate shall be drawn up.

A request for the preparation of an official ledger of the estate is submitted to the civil court at the last domicile of the testator. Creditors are required to register their claims in the official ledger within the period prescribed by the court. The aim of this study is the legal position of creditors who fail to have their claims recorded in the official ledger constitutes.

If a creditor, due to their own fault, fails to have their claim recorded in the official ledger, the heir cannot be held liable for the debt either with the assets acquired from the estate or with their personal property, pursuant to Article 629/I of the Turkish Civil Code. In such a case, whether the claim is extinguished remains a matter of debate in legal doctrine. The status of the claim has been conceptualized in different ways within the doctrine. According to one opinion, the claim is extinguished, and the creditor's right to pursue the claim ceases to exist. According to another opinion, the claim does not cease to exist but is transformed into a natural obligation. Consequently, the creditor loses the right to initiate legal proceedings or enforcement actions; however, if the heir performs the obligation, such performance cannot be reclaimed. In our opinion, a claim that is not recorded in the official ledger due to the creditor's fault is transformed into a natural obligation. If the heir performs the obligation by mistake, restitution cannot be claimed. The creditor's right to bring an action or to pursue enforcement has thus been extinguished.

According to Article 629/II of the Turkish Civil Code, where a creditor, without fault, is unable to have their claim recorded in the official ledger, or where the claim, despite being duly notified, has not been entered into the ledger, the heir is liable only to the extent of their enrichment derived from the estate. Situations in which a creditor, without fault, fails to register their claim in the official ledger may arise in various ways. If the judge or competent official fails to record such a debt in the official ledger, the omission cannot be attributed to the fault of the creditor.

An heir is liable for debts that have not been entered in the register or have been entered incompletely, despite having been reported by the creditor, to the extent that the heir has been enriched by the estate.. According to the opinion with which we concur, the obligation is not extinguished in this scenario. The creditor may assert their claim against the heir to the extent of the heir's enrichment from the estate. If the heir has not been enriched, the creditor may seek satisfaction of the claim from the state on account of the failure of the responsible official to record the claim in the official ledger.

The heir is liable, to the extent of his or her enrichment from the estate, for debts that the creditor was unable to register in the official ledger due to justified reasons. The existence of such justified reason is of crucial importance. Whether a justified reason exists must be assessed on a case-by-case basis. The judge is vested with discretionary authority in this regard. According to the Swiss Federal Supreme Court, the notion of a justified reason should be interpreted broadly and flexibly. For instance, circumstances such as the creditor's illness, being abroad, or inability to access the publication containing the notice are considered justified reasons. Likewise, the creditor's lack of knowledge of the debtor's death or of the notice itself constitutes a justified reason. However, if the notice has been published in a sufficiently widespread manner, a justified reason will generally not be recognized. Conversely, if the notice has not been issued in accordance with the prescribed procedure, the creditor may still have the claim entered into the official ledger even after the expiry of the notification period.

The calculation of the extent to which the heir has been enriched by the estate is of particular importance for the creditor. As a first step, the debts of the estate must be settled. The share remaining to the heir from the residual amount constitutes the measure of enrichment. If the creditor, due to his or her own fault, failed to have the claim recorded, he or she may recover the claim only to the extent of

this amount. However no assets remain after the settlement of the estate's debts, the creditor may have recourse to the personal assets of those heirs who have accepted the inheritance unconditionally.

The creditor bears the burden of proving that he or she was unable to have the claim recorded in the official ledger without fault. Conversely, the heir is required to prove that he or she has not been enriched by the estate. If the creditor, without fault, was unable to have the claim entered into the official ledger, he or she may assert the claim against an heir who has accepted the inheritance on the basis of the official ledger, to the extent of the heir's enrichment from the estate. An heir is deemed to have been enriched where, after the settlement of the estate's debts, the assets of the estate exceed its liabilities.

GİRİŞ

Türk Miras Hukuku'nda küllî halefiyet ilkesi gereğince Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 599'a göre mirasbırakanın ölümüyle birlikte, tereke bir bütün halinde, başkaca bir işlem yapılmasına gerek kalmaksızın mirasçılara geçer[1]. Mirasçılar terekeyi bir bütün halinde, aktif ve pasifleriyle birlikte edinirler. Bunun anlamı terekede yer alan aktiflerin yanında pasiflerin de mirasçılara geçeceğidir. Mirasçılar tereke borçlarından, terekenin yetmemesi halinde kendi malvarlıkları ile ve sınırsız sorumludurlar[2]. İşte kanun koyucu, böyle ağır bir sorumluluk altına girecek olan mirasçılara mirası ret veya kabul etmeden önce terekenin durumunu öğrenebilmeleri için terekenin resmi defterinin tutulmasını isteme hakkı vermiştir.

Mirasçıların talebi üzerine mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesi tarafından tutulacak olan resmi deftere terekede yer alan aktifler ve pasifler kaydedilir. Hâkim öncelikle resmi belgelerde ve kayıtlarda yer alan alacak ve borçları resmi deftere kaydeder. Esasen aktifler bakımından mirasçılar için sorun yoktur. Çünkü deftere kaydedilmemiş olsa dahi aktifler yine mirasçılara aittir[3]. Ancak pasiflerin deftere kaydedilmemesi noktasında sorumluluk farklılık göstermektedir.

Mirasçılardan biri terekenin resmi defterinin tutulmasını talep ettikten sonra, alacaklılara ve borçlulara alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri için çağrı yapılır. Bu çağrıdan sonra süresi içinde alacağını deftere kaydettirmemiş alacaklıların durumu, bu alacakların ödenmesi veya ödenmemesi halinde sorumluluğun kime ait olduğu bu çalışmada irdelenecektir. Bu çalışmanın amacı terekenin resmi defterinin tutulmasında deftere kaydedilmeyen alacaklar olması halinde alacaklının hukuki durumunu incelemektir. Resmi deftere yazılmayan alacaklardan sorumluluk başlıklı TMK m.629'da alacaklının kusuru ile ve kusuru olmadan resmi deftere yazılmayan alacaklardan mirasçıların sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna karşılık Kanun'da alacaklının hukuki durumu ile ilgili düzenleme olmadığı gibi alacağın sona erip ermediği doktrinde tartışmalıdır. Resmi deftere yazılmayan alacaklar karşısında alacaklının hukuki durumunun akıbeti kabul edilen görüşe göre değişeceğinden dolayı resmi deftere yazılmayan alacaklardan dolayı alacaklının hukuki durumu bu çalışmada incelenmiştir.

Çalışmada, konunun düzenlendiği TMK m. 629'a göre inceleme yapılmıştır. Öncelikle alacağını kusuruyla resmi deftere yazdırmayan alacaklının hukuki durumu, sonrasında alacağını kusuru olmaksızın resmi deftere yazdırmayan alacaklının hukuki durumu ve son olarak üçüncü fıkrada düzenlenen

---

1 Küllî halefiyet ilkesi hakkında detaylı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: *Miras Hukuku*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 41 vd; EREN, Fikret / YÜCER AKTÜRK: İpek, *Türk Miras Hukuku*, 6. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara, 2024, s. 18 vd; DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut: *Türk Özel Hukuku Cilt IV*, Miras Hukuku, 21. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2025, s. 16 vd; ÖZTAN, Bilge: *Miras Hukuku*, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 21 vd; ÇABRİ, Sezer: *Miras Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s. 4 vd; SEROZAN, Rona / ENGİN, Baki İlkay: *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 74 vd; İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan: *Miras Hukuku*, Der Yayınları, İstanbul, 2018, s. 14 vd; AYAN, Mehmet*: Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 38-39; İNAN, Ali Naim / ERTAŞ, Şeref / ALBAŞ, Hakan: *İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 71 vd; ANTALYA, Gökhan / SAĞLAM, İpek, *Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku*, Cilt III, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 91 vd; SERT SÜTÇÜ, Selin: *Miras Hukukunda Küllî Halefiyet İlkesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2025, s. 28 vd.

2 ÖZTAN, s. 408; DURAL / ÖZ, s. 18; ÇABRİ, s. 7-9; ANTALYA / SAĞLAM, s. 95; SEROZAN / ENGİN, s. 551.

3 ÖZTAN, s. 415.

alacakları tereke mallarıyla güvence altına alınmış alacaklıların resmi deftere alacaklarını yazdırmaması durumunda hukuki durumu incelenmiştir. Terekenin resmi defterinin tutulması kurumu uygulamada sıklıkla karşımıza çıkmadığından çok az sayıda bulunabilen Yargıtay kararlarına atıf yapılabilmiştir. Belirtmek gerekir ki, mirasbırakanın kefalet borçlarından sorumluluğu hakkında düzenleme içeren TMK m. 630 çalışmamızın kapsamına dâhil değildir[4].

I. TEREKENİN RESMİ DEFTERİNİN TUTULMASININ AMACI

Küllî halefiyet ilkesi gereğince terekenin aktif ve pasifleriyle mirasçılara geçeceğini belirtmiştik. Mirasçılar terekede yer alan aktifleri edinecekleri gibi pasiflerden de sorumlu olacaklardır. Ancak mirasçılar mirasbırakanın ölmeden önce borcu olup olmadığını, kime ne kadar borcu olduğunu bilemeyebilir. Gerçekten de, iş sahibi mirasbırakanın piyasada iş yaptığı çevrelerden alacağı olabileceği gibi borcu da bulunabilir. İşte mirasçıların mirası kabul etmeden önce tereke aktif ve pasiflerini görmeleri ve buna göre sorumluluk altına girmelerini arzu eden kanun koyucu resmi defter tutma kurumunu ihdas etmiştir. Resmi defter tutma Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 619 vd. hükümleri[5] ile Türk Medeni Kanunu'nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük[6] m. 40-44 arasında düzenlenmiştir.

II. MİRASIN RESMİ DEFTERE GÖRE KABUL EDİLMESİ

Terekenin resmi defteri, kural olarak mirasçılar tarafından talep edilmedikçe tutulmaz. Resmi defter tutmayı mirası ret hakkı olan mirasçıların isteyebileceği yasal düzenlemeye paralel olarak Yargıtay kararlarında belirtilmektedir[7]. Terekenin resmi defterinin tutulmasını tek bir mirasçı istese dahi resmi defter sadece onun payını kapsamayıp tüm terekenin resmi defteri tutulur[8]. Mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı, TMK m. 628/f.1'e göre mirası kural olarak sadece deftere yazılmış olan borçlarla edinir. Mirasçı kural olarak bu borçlardan tereke mallarının yanında kendi malvarlığı ile de sorumlu olur (TMK m. 628/f.3).

III. RESMİ DEFTERE KAYDEDİLMEYEN BORÇLAR BAKIMINDAN ALACAKLININ HUKUKİ DURUMU

A. Genel Olarak

Mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı deftere yazılan borçlardan hem tereke malları ile hem de şahsi malvarlığı ile sorumludur. Resmi deftere kayıtlı olmayan borçlardan dolayı mirası deftere göre kabul eden mirasçının kural olarak sorumlu olmadığı TMK m. 629/f.1'de düzenlenmiştir. Alacağını kendi kusuru ile resmi deftere yazdırmayan alacaklı mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçılara başvuramaz. Bu durumda borcun sona erip ermediği doktrinde tartışmalıdır. Aşağıda ayrıntılarıyla belirtilecek olan görüşlerden hangisinin benimsendiğine göre alacaklının izlemesi gereken yol belirlenebilir. Alacağın resmi deftere kaydedilmemiş olması alacaklının kusurundan ileri gelmiyorsa, bildirdiği halde deftere yazılmayan alacak varsa veya mirasbırakanın kayıtlardan anlaşılan borçları resmi deftere kaydedilmediyse mirasçı zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu olacaktır. Alacaklı mirasçıya terekeden zenginleştiği ölçüde başvurabilecek, bunun yanında mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçıya tüm alacağı için başvurabilecektir. Alacak tereke mallarıyla güvence altına alınmışsa, alacaklı alacağını güvenceden elde etme yoluna gidebilir.

---

4 Mirasbırakanın kefalet borçlarından sorumluluk ayrı bir çalışma konusu olup, bu çalışmanın kapsamına dahil değildir. Mirasbırakanın kefalet borçlarından sorumluluk hakkında detaylı bilgi için bkz. BAŞARA TURAN, Gamze, "Mirasçıların Tereke Borçlarından Sorumluluğu Bağlamında Mirasbırakanın Kefalet Borcundan Sınırlı Sorumluluk", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022, Cilt 71, Sayı 3, s. 1099 vd.

5 İnceleme konumuz TMK m.590'da yer alan koruma önlemlerinden biri olan resmi defter tutmadan ayrılmaktadır.

6 10.08.2003 tarihli 25195 sayılı Resmi Gazete.

7 Yargıtay 14. HD, T. 16.12.2020, E. 2016/18802, K. 2020/8538, (Lexpera).

8 TUOR, Peter / SCHINDER, Bernhard / SCHMID, Jörg: *Das Schweizerische Zivilgesetsbuch*, 11. Baskı, Schulthess Verlag, Zurich, 1995, s. 527.

B. Alacaklının Kusuru ile Deftere Kaydettirmediği Borçlar Bakımından Alacaklının Hukuki Durumu

Mirasın resmi deftere göre kabul edilmesi, mirasçıların sorumluluğunu kural olarak resmi deftere yazılan borçlarla sınırlar[9]. Mirasın resmi deftere göre kabulünde kural olarak deftere yazılmayan borçlardan mirasçılar ne tereke malvarlığı ile ne de kişisel olarak sorumludur (TMK m. 629/f.1). TMK m.629'u karşılayan İsviçre Medeni Kanunu (ZGB) Art. 590 aynı düzenlemeyi içermektedir[10]. Kendi kusuru ile alacağını resmi deftere yazdırmayan alacaklı mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçının ne terekeden elde ettiği payına ne de şahsi malvarlığına başvurma imkânına sahiptir[11]. Alacaklının alacağını resmi deftere yazdırmamasına yol açan kusuru farklı biçimlerde ortaya çıkabilir. Özellikle alacaklının mirasbırakanın ölümünden ve resmi defter tutulduğundan haberdar olmasına rağmen alacağını bildirmemesi kusurlu sayılmasını gerektirir[12].

Alacaklı kendi kusuru ile alacağını resmi deftere yazdırmazsa alacağın durumunun ne olacağı, alacaklının buna göre elinde olan imkânların neler olabileceği doktrinde tartışmalıdır. Resmi deftere alacaklının kusuru ile yazılmayan borçların sona ereceği görüşünü savunan yazarlar farklı ifadeler kullanmışlardır. Bu görüşteki yazarlardan *Kocayusufpaşaoğlu*'na göre resmi deftere yazılmayan borç düşer[13]. *Dural* / *Öz*'e göre mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı deftere kaydedilmemiş olan borçtan kurtulur ve alacaklı hakkını kaybetmiştir[14].Yazarlar burada mirasçının def'i değil itiraz hakkı olduğunu savunmaktadırlar[15]. Alacaklının ve borcun durumunu *İmre* / *Erman* şöyle ifade etmektedir: "alacağını resmi deftere yazdırmayan alacaklı hakkını kaybeder"[16]. Doktrinde *Arık* ise aktiflerin aksine tereke borçlarının mirasçıya geçmeyeceğini, bu borçların mirasçı bakımından eksik borç dahi teşkil etmeyeceğini, bu nedenle takas edilemeyeceğini, bu borçların bilmeden ödenmesi halinde sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri istenebileceğini savunmaktadır[17].

---

9 Açıklamalar için bkz. EREN / YÜCER AKTÜRK, s. 560; ÇABRİ, s. 531; OĞUZMAN, Kemal: *Miras Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 356; DURAL / ÖZ, N.1787; ÖZTAN, s. 416; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 641; İMRE, Zahit: *Türk Miras Hukuku*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1978, s. 598-599; ŞENER, Esat: *Eski ve Yeni Miras Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981, s. 667.

10 "*2. Haftung ausser Inventar*

Art. 590

1. Den Gläubigern des Erblassers, deren Forderungen aus dem Grunde nicht in das Inventar aufgenommen worden sind, weil sie deren Anmeldung versäumt haben, sind die Erben weder persönlich noch mit der Erbschaft haftbar.

2. Haben die Gläubiger ohne eigene Schuld die Anmeldung zum Inventar unterlassen, oder sind deren Forderungen trotz Anmeldung in das Verzeichnis nicht aufgenommen worden, so haftet der Erbe, soweit er aus der Erbschaft bereichert ist.

3. In allen Fällen können die Gläubiger ihre Forderungen geltend machen, soweit sie durch Pfandrecht an Erbschaftssachen gedeckt sind."

"*2. Envanter Dışındaki Borçlardan Sorumluluk*

Madde 590

1. Miras bırakanın alacaklılarından, alacakları envantere yalnızca alacaklarını bildirmeyi ihmal etmiş olmaları nedeniyle kaydedilmemiş bulunanlara karşı, mirasçılar ne şahsen ne de miras malvarlığı ile sorumludur.

2. Alacaklılar kendi kusurları olmaksızın alacaklarını envantere bildirmemişlerse veya alacakları bildirilmiş olmasına rağmen envanter listesine kaydedilmemişse, mirasçı yalnızca mirastan elde ettiği zenginleşme (menfaat) ölçüsünde sorumlu olur.

3. Her hâlükârda alacaklılar, miras malları üzerindeki bir rehin hakkı ile teminat altına alınmış olan alacaklarını, bu teminatın kapsadığı ölçüde ileri sürebilirler.", (madde yürürlüğe girdiği tarihten bu yana değişiklik yapılmamıştır).

11 ŞENER, s. 667; ÇABRİ, s. 531; GÖNENSAY, Samim / BİRSEN, Kemaleddin: *Miras Hukuku,* Ahmet Sait Matbaası, İstanbul, 1963, s. 279; İMRE, s. 599; YAKUPPUR, Sendi: *Resmi Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 159.

12 ÇABRİ, Sezer: *Miras Hukuku Şerhi TMK m. 575-639*, Cilt II, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023 (Şerh), s. 793; İMRE / ERMAN, s. 392.

13 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 641.

14 DURAL / ÖZ, N. 1782.

15 DURAL / ÖZ, N. 1782.

16 İMRE / ERMAN, s. 392.

17 ARIK, Kemal Fikret: "Resmi Defter Tutma Müessesesi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1957, Cilt 9, Sayı 2, s. 281.

Bir başka görüşe göre deftere yazılmayan borçlar sona ermez. *Gönensay* / *Birsen*'e göre alacağın deftere yazılmamış olması onu mutlak surette düşürmez[18]. Bu görüşü savunan yazarlardan *Çabri*'ye göre mirasın deftere göre kabulü borcu sona erdirmeyip mirasçıya defterde yazılı olmayan borcu ifadan kaçınma hakkı vermektedir[19]. Mirası deftere göre kabul eden mirasçıya alacaklı deftere yazılı olmayan borç için başvurduğunda, mirasçı borcun defterde yazılı olmadığını def'i olarak ileri sürebilir[20]. Aynı görüşte olan yazarlardan *Atıcı*'ya göre alacaklının kusuru ile deftere yazılmayan borç sona ermez ancak eksik borç haline dönüşür[21]. Yazar bunun gerekçesi olarak, mirasın resmi defterinin tutulmasının mirasçıların sorumluluğunu sınırlandırdığını, alacaklının ihmali nedeniyle deftere yazdırmadığı borçtan mirasçının feragat ettiği anlamına gelmediğini belirtmektedir[22]. Mirası deftere göre kabul eden mirasçı borcu defterde yazılı olmaması nedeniyle ödemekten kaçınacağını def'i olarak ileri sürebilir. Alacak artık eksik borç haline geldiği için, hataen alacaklıya ödenirse sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri istenemez[23]. Buna karşılık alacaklı kusuru ile deftere yazdırmadığı alacağını mirası kayıtsız şartsız kabul etmiş olan mirasçıdan talep edebilir. Aynı görüşteki yazarlardan *İyilikli*, alacağın resmi deftere alacaklının kusuru ile yazılmamasının alacağı tamamen sona erdirmeyeceğini, yalnızca dava ve takip hakkının akamete uğrayacağını, çünkü borcu sona erdiren hallerin maddi hukukun konusuna girdiğini, mirasçının bunu def'i olarak ileri süreceğini ve mirasçının ifa ettiği alacağın borç olmayan şeyin ifası kapsamında geri alınmasına imkân verilmeyeceğini ifade etmektedir[24]. Aynı görüşü paylaşan *Yakuppur*'a göre bu durumda borcun tamamen sona ermesi söz konusu olmayıp mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçıdan talep edebilecektir[25]. Buna ek olarak TMK m. 629/f.3'te alacaklının alacağı tereke mallarıyla güvence altına alınmışsa, alacak deftere yazılmamış olsa bile bu hakkını güvenceden alabileceği düzenlendiğinden[26] deftere yazılmayan alacağın sona ermediği anlaşılmaktadır. Ayrıca yazar aynı görüşteki yazarların paylaştığı gibi, borcun eksik borç haline dönüştüğünü, bunun mirası deftere göre kabul eden mirasçı tarafından def'i olarak öne sürülebileceğini savunmaktadır[27].

İsviçre hukukunda uygulama ve doktrinde baskın görüş alacağın düştüğü yönündedir[28]. Alacağın bildirilmemesi sonucu ortaya çıkan bu durum, öğretide genellikle "hak düşürücü etki" (*Präklusion*) olarak nitelendirilmektedir[29]. Ancak bu nitelendirme tartışmalıdır. Çünkü mesele yalnızca mirasçıların sorumluluğunun ortadan kalkması mı, yoksa alacağın kendisinin de sona ermesi mi sorusunu gündeme getirmektedir[30]. Eğer alacağın tamamen ortadan kalktığı kabul edilirse, alacaklı artık alacağını hiçbir şekilde ileri süremez[31]. Buna karşılık yalnızca mirasçıların sorumluluğunun ortadan kalktığı kabul edilirse, alacağın hukukî varlığı devam eder; fakat mirasçılara karşı takip ve talep edilemez[32]. Bu ay-

---

18 GÖNENSAY / BİRSEN, s. 281.

19 ÇABRİ, *Şerh*, s. 792.

20 ÇABRİ, *Şerh*, s. 792.

21 ATICI, Mehmet Akif: *Terekenin Resmi Defterinin Tutulması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 151.

22 ATICI, s. 151.

23 ATICI, s. 151.

24 İYİLİKLİ, Ahmet Cahit: *Hukuk Yargılamasında Terekenin Resmi Defterinin Tutulması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025, s. 239-240.

25 YAKUPPUR, s. 161-162.

26 YAKUPPUR, s. 162.

27 YAKUPPUR, s. 163.

28 Görüşler için bkz. LIECHTI, Fabrizio Andrea: "Art. 590", KREN KOSTKIEWICZ, Jolanta / WOLF, Stephan / AMSTUTZ, Marc / FANKHAUSER, Roland (Hrsg.): *ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar*, 4. Baskı, Orrell Füssli Verlag, Zürich, 2021 (OFK), Art. 590, N.1; BGE 113 II 118, karar için bkz. WISSMANN, Kurt: "Art 590", HONSELL, Heinrich / VOGT, Nedim Peter / GEISER, Thomas (Hrsg.): *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht*, Zivilgesetzbuch II (Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 Schlt ZGB), 3. Baskı, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2007, (BSK), Art. 590, N.1; JULIEN, Perrin: "Art 590", EIGENMANN, Antoine / ROUILLER, Nicolas (Hrsg.): *Commentaire Du Droit Des Successions*, 2. Baskı, Stampfli Verlag, Bern 2023 (CDS), Art. 590, N.1.

29 WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.1.

30 WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.1.

31 WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.1

32 WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.1

rım özellikle alacağın def'i olarak ileri sürülebilmesi bakımından önem taşımaktadır[33]. Bu nedenle öğretide, alacağın tamamen ortadan kalktığını kabul eden görüşlerle, yalnızca mirasçıların sorumluluğunun sona erdiğini savunan görüşler arasında tartışma bulunmaktadır[34].

Tuor / *Schinder* / *Schmid*'in aralarında olduğu baskın görüşü savunan yazarlara göre alacaklının kusuru ile resmi deftere yazılmayan alacak düşmüş sayılır[35]. Hak düşümüne uğramış bu alacak ortadan kalkar ve artık eksik borç (*Naturalobligation*) olarak dahi varlığını sürdürmez[36]. Bu nedenle böyle bir alacak takasa da konu edilemez[37]. *Escher*'e göre mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı, yazılmamış olan borcu biliyor olsa dahi onun hiçbir sorumluluğu yoktur[38]. Hatta yazara göre terekenin aktifleri alacaklının kusuru nedeniyle deftere yazılmamış borcu karşılamaya yetiyor olsa dahi bu sorumluluk doğmaz[39]. Yazar hak düşümüne uğramış bir alacağın en azından def'i (itiraz) yoluyla ileri sürülmesini dışlamamakta ve alacaklıya alacağını def'i yoluyla ileri sürme imkânı tanımaktadır[40]. *Escher* bu görüşünü, alacaklının envantere bildirim yükümlülüğünü ihlal etmiş olmasındaki menfaat eksikliğine dayandırmaktadır[41]. Ona göre alacaklı, zaten elde etmiş olduğu bir tatmini korumak istemektedir[42]. Alacaklının kusuru ile alacak deftere yazılmadıysa mirasçının sorumlu olmayacağı *Piotet* tarafından da ifade edilmiştir[43]. İsviçre Federal Mahkemesi'nin 1987 tarihli istisna teşkil eden kararına göre, resmi deftere kaydedilmemiş olan ve miras bırakanın bir sözleşmeden doğan hakkına karşılık teşkil eden alacaklar, mirasçının iki tarafa borç yükleyen (*sinallagmatik*) bir sözleşmeye dayanarak ileri sürdüğü bu hakka karşı İsviçre Borçlar Kanunu m. 82 uyarınca ileri sürülebilir[44]. Ancak İsviçre Federal Mahkemesi karşıt görüşlere rağmen geleneksel görüşlere bağlı kalarak, resmi deftere alacaklının kusuru ile yazılmayan alacakların sona ereceğini, bunların artık mirasçılara karşı ileri sürülebilme kabiliyetinin olmadığını belirtmiştir[45]. Buna karşılık İsviçre hukukunda azınlıkta kalan diğer görüşe göre alacak sona ermez[46].

Kanaatimizce alacaklının kusuru ile resmi deftere yazılmayan borç sona ermeyip eksik borç haline dönüşür. Başka bir deyişle mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçıya karşı alacaklı dava ve takip imkânından yoksun olur. Çünkü aşağıda belirtileceği üzere TMK m.629/f.3 gereğince alacak tereke mallarıyla güvence altına alınmışsa, alacak deftere kaydedilmemiş olsa bile alacaklılar güvenceden alacaklarını alabilirler. Bilindiği gibi TBK m.131 gereğince asıl borç sona erdiğinde borca bağlı rehin hakları da sona ermektedir. Alacaklı güvenceye başvurarak alacağını elde etme imkânına sahip olduğuna göre, alacağın sona erdiğinden bahsetmek kanaatimizce yerinde değildir. Borç sona ermediği için alacaklı aynı alacağı mirası kayıtsız şartsız kabul etmiş olan mirasçıdan talep edebilir. Hatta daha da ileri giderek mirası deftere göre kabul eden mirasçının ölmesi halinde alacaklının onun mirasçıla-

33 WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.1

34 WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.1

35 TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; BGE 133 III 1 E 4, karar ve aynı yöndeki görüş için bkz. ABT, Daniel / BLATTNER, Julia, "Art 590": ARNET, Ruth / BREITSCHMID, Peter / JUNGO, Alexandra (Hrsg.): *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht Art. 457-640 ZGB*, 4. Auflage, 2023, (CHK), Art. 590, N.1; WISSMANN, *BSK*, Art. 590 N.1; COUCHEPİN / MAİRE, Commentaire Successions, N 1; STEİNAUER, Successions, N 1037a, (JULIEN, *CDS*, Art. 590, N.1'den naklen).

36 TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; JULIEN, *CDS*, Art. 590, N.1.

37 TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529.

38 BGE 42 II 703, ESCHER, Arnold: "Art. 537-640", BECK, E. (Hrsg): *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch*, *Das Erbrecht*, Zweite *Abteilung, Die Erbgang (Art. 537-640)*, 3. Baskı, Schulthess Verlag, Zürich 1960, Art.589-590, N.3. (ZGB).

39 ESCHER, *ZGB,* Art.589-590, N.3; ABT / BLATTNER, *CHK*, Art. 590, N.1.

40 ESCHER, *ZGB,* Art.589-590, N.3.

41 ESCHER, *ZGB,* Art.589-590, N.3.

42 ESCHER, *ZGB,* Art.589-590, N.3.

43 PIOTET, Paul: *Schweizerisches Privatrechts, Vierter Band, Erbreht, Zweiter Halbband*, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel/Stuttgart, 1981, s. 812-813.

44 BGE 113 II 118, karar için bkz. WISSMANN, *BSK*, Art. 590, N.4.

45 ATF 111 V 1, c.3, karar için bkz. JULIEN, CDS, Art. 590, N.1.

46 PraxKomm Erbrecht- NON ZGB 590 N 4, (LIECHTI, *OFK*, Art. 590 N.1'den naklen).

rından alacağını (zamanaşımına uğramadıysa) talep edebileceği doktrinde haklı olarak ifade edilmektedir[47]. Alacaklının bu talep imkânına sahip olması kanaatimizce borcun sona ermediğinin göstergesidir. Ancak mirası kayıtsız şartsız kabul eden bir mirasçı yoksa alacaklı alacağını takip ve dava imkânından yoksun kalacak, kendi ihmalinin/kusurunun sonuçlarına katlanacaktır.

Alacaklının kusuru ile resmi deftere kaydedilmeyen alacakların eksik borç haline gelmesi, yani talep imkânının ortadan kalkması normun koruma amacına da uygundur. Kanaatimizce TMK m.629'da kanun koyucunun amacı mirasçıdan bilmediği borçların talep edilmesini engellemektir. Yoksa mirasçının resmi defterde yazılı olmayan alacakları ödemesine rağmen sebepsiz zenginleme kapsamında geri isteyebilmesine imkân tanımak değildir. Aksi görüşün benimsenmesi halinde, örneğin mirasbırakan babasının resmi deftere yazılmayan borcunu mirasçı öderse, borç olmayan şeyin ifası ya da bağışlama olarak kabul edilecektir. Bu durum kanaatimizce kanun koyucunun amacına aykırıdır. Borç sona ermeyip eksik borç haline dönüştüğü için bu def'i olarak ileri sürülmelidir.

C. Alacaklının Kusuru Olmaksızın Deftere Kaydedilmeyen Borçlar Bakımından Alacaklının Hukuki Durumu

1. Genel Olarak

Mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçının kural olarak yalnızca defterde yazılı borçlardan sorumlu olacağı yukarıda belirtilmişti. Alacaklının kusuru olmaksızın resmi deftere kaydedilemeyen veya bildirdiği halde deftere yazılmamış borçlardan dolayı mirasçı terekeden zenginleştiği ölçüde sorumlu olur (TMK m.629/f.2). Kanun koyucu alacaklının kusuru olmadan resmi deftere kaydedilmeyen borçlardan dolayı mirasçıyı sorumlu tutmuş ancak sorumluluğunu sınırlama yoluna gitmiştir. Mirası deftere göre kabul eden mirasçıların deftere kaydedilmemiş borçlardan dolayı kişisel malvarlıklarıyla sınırsız sorumlu olarak ağır bir yükümlülük altına girmeleri hakkaniyete aykırı olacağından kanun koyucunun orta yol bulduğu doktrinde kabul edilmektedir[48]. Gerçekten de resmi defter tutulmasının amacı mirasbırakanın tüm aktif ve pasiflerinin bilinmesi olduğu ve mirasın kural olarak defterde yazılı olan borçlarla mirasçıya geçtiği düşünülürse, alacaklının kusuru olmadan deftere yazılmayan borçlardan dolayı mirasçıyı sorumlu tutmak bizce de çok ağır bir yükümlülük olacaktır. Böyle bir kabul resmi defter tutma kurumunun amacına da aykırılık teşkil edecektir. Bu nedenle kanun koyucunun TMK m. 629/f.2'de getirdiği sınırlamanın yerinde olduğu kanaatindeyiz.

Mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçının sorumluluğunu gerektirdiği için alacaklının "kusuru olmaksızın" ifadesinin her somut olayda dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Aşağıda bu hallerin nelerden ibaret olabileceği ve alacaklının hukuki durumu üzerinde durulacaktır.

2. Doğrudan Doğruya Deftere Kaydedilmesi Gerekirken Kaydedilmemiş Borçlarda Alacaklının Hukuki Durumu

Mirasbırakanın intikale elverişli borçlarının tümü resmi deftere kaydedilmelidir. Buna ilişkin olarak TMK m. 622'de resmi kayıtlardan ve mirasbırakanın belgelerinden anlaşılan alacaklar ve borçların doğrudan doğruya deftere geçirileceği ve deftere geçirilen kayıtların alacaklılara ve borçlulara bildirileceği düzenlenmiştir. Bunlar arasında resmi kayıtlardan, sicillerden vb. anlaşılabilen borçlar sulh hukuk hâkimi ya da resmi defter tutmaya yetkili memur tarafından doğrudan doğruya deftere kaydedilmelidir[49]. Bunlara örnek olarak tapu sicili, trafik sicili, hayvan sicili, gemi sicili, ticaret sicili vb. resmi kayıtlarda yer alan mirasbırakanın borçları gösterilebilir[50]. Bundan başka

---

47 BERKİ, Şakir: "Türk Miras Hukukunun Esasları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1954, Cilt 11, Sayı 3, s. 123; İYİLİKLİ, s. 240.

48 ABT / BLATTNER, *CHK*, Art. 590, N. 5; WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N.1; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; ŞENER, s. 667; ÇABRİ, *Şerh*, s. 794-795; İYİLİKLİ, s. 241-242.

49 YAKUPPUR, s. 167 vd, özellikle s. 96 vd; İYİLİKLİ, s. 242 vd; ŞENER, s. 668.

50 Detaylı bilgi için bkz. YAKUPPUR, s. 97-98.

mahkeme kararı ile kesinleşmiş borçları, mirasbırakanın hayattayken itiraz etmediği ödeme emri[51], hakkında açılan icra takipleri, bankalardaki her çeşit mevduat ve kredi işlemleri doğrudan doğruya resmi deftere kaydedilmelidir[52]. Bundan başka mirasbırakana ait ticaret şirketi, banka hesapları olması halinde bunlarla bağlantılı birimlerden mirasbırakanın alacak ve borçlarıyla ilgili bilgi verilmesini sulh hukuk mahkemesi talep edecektir[53]. Ayrıca mirasbırakanın özel defterleri, evrakı arasında yer alan mali durumunu gösterir her türlü belge (fatura, hesap, muhasebe kayıtları, sözleşme vb.) resmi deftere geçirilmelidir[54].

Mirasbırakanın mali durumu hakkında sulh hukuk mahkemesi tarafından istenilen bilgileri ilgili birimler vermekle yükümlü kılınmıştır (TMK m. 620/f.2). Talep edildiği halde bilgi vermeyenler, yanlış veya eksik bilgi verenler doğacak zararlardan sorumlu olacaktır (TMK m. 620/f.2). Nihayet sulh hukuk mahkemesi mirasbırakanın mali durumu hakkında bilgi edindikten sonra her bir malvarlığı değeri hakkında, mirasın açıldığı gündeki değerine göre bilirkişi incelemesi marifetiyle kıymet takdiri yaptıracaktır[55]. Mirasçıların kendilerince bilinen mirasbırakanın borçlarını resmi deftere yazdırmalarının zorunlu olduğu TMK m. 620/f.3'te düzenlenmiştir. Bu yükümlülüğe uymayan mirasçılar alacaklının uğradığı zarardan şahsen sorumlu olurlar[56] ve onlara karşı alacaklı tazminat talebinde bulunabilir.

Bununla birlikte mirasbırakanın borçlu olduğunu bilen mirasçıların bildirim yükümlülüğü altında olduğu, mirasçılar arasında söz konusu borcu bilmeyen mirasçılara düşen kısmın oransal olarak düşeceği doktrinde ifade edilmektedir[57]. Daha açık ifade etmek gerekirse, bu görüş kabul edildiğinde, mirasbırakanın borcu olduğunu bilmeyen mirasçılara isabet eden paylar düşülerek, borcu bilen mirasçıların payları hakkında alacaklı tazminat talebinde bulunabilir. Ancak alacaklının kusuru olmaksızın resmi deftere kaydedilmeyen borçlar açısından kanun mirasçıyı zenginleştiği oranda sorumlu tuttuğundan bu görüşe iştirak etmiyoruz.

Yukarıda anılan görüş kabul edildiğinde alacaklının açacağı bu davada alacaklı mirasçıların borcu bildiğini ispat etmekle yükümlüdür[58] (HMK m.190; TMK m.6). Alacaklı mirasçının borcu bildiğini somut olayın durumuna göre mirasbırakan ile arasındaki yakınlık, iş ilişkilerine yakınlık vb. durumları ispatlayarak ortaya koyabilir[59]. Örneğin mirasbırakan ile birlikte çalışan oğlunun bilgisi ile Almanya'da yaşayan, görüşmediği oğlunun borca ilişkin bilgisi farklı olacaktır. Bunun yanında somut olayın özelliklerine göre mirasçının borcu bilecek durumda olması da bildiğini gösterebilir[60]. Hâkim somut olayda ortaya konulan vakıaları hayat tecrübelerine göre bütün olarak değerlendirdiğinde mirasçının borcu bilecek durumda olduğuna kanaat getiriyorsa, mirasçının borcu bildiği ispatlanmış olur[61].

---

51 Mirasbırakanın aleyhine açılmış olan icra takibi ve dava olup olmadığının nasıl araştırılacağı sorunun odak noktasıdır. Öncelikle (eğer kapanmamışsa) e-devlet üzerinden T.C. kimlik numarasıyla araştırma yapılmalıdır. Eğer mirasbırakanın e-devlet hesabı kapanmışsa bu durumda mirasbırakanın son ikametgahının bulunduğu yer adliyesi içinde yer alan icra tevzi bürosu ve hukuk mahkemeleri tevzi bürosundan ölenin T.C. kimlik numarası ile hakkında açılmış tüm icra takipleri ve davalar görülebilir. Resmi defteri tutmakla görevli olan sulh hukuk mahkemesi bu birimlerden talepte bulunacaktır.

52 ŞENER, s. 656; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 269; İMRE, 584-586; YAKUPPUR, s. 96 vd.

53 İMRE, s. 585.

54 ŞENER, s. 657; YAKUPPUR, s. 98; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 270.

55 İMRE, s. 585.

56 GÖNENSAY / BİRSEN, s. 281; DURAL / ÖZ, N. 1785; YAKUPPUR, s. 169.

57 PIOTET, s. 813; ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 11, yazarlar mirasçının borcu bilip bilmediğinin neye göre belirleneceğini, bilmemenin kapsamına bilebilecek durumda olmamanın girip girmeyeceğini, ispat yükünün kimde olduğunu açıklamamışlardır. İspat yükü hakkında bkz. KURU, Baki / AYDIN, Burak: *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, Cilt I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 620 vd; PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, N. 1467 vd; ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin: *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 490 vd.

58 KURU / AYDIN, s. 620 vd; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, N. 1467 vd; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, s. 490 vd.

59 PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, N. 1569; KURU, s. 616 vd; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, s. 492.

60 PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, N. 1573; KURU, s. 616 vd; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, s. 508-509.

61 PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, N. 1573 vd.

Resmi kayıtlarda bulunmasına rağmen borcun her nasılsa resmi deftere kaydedilmemiş olmasında alacaklının kusurunun bulunmadığı doktrinde ifade edilmektedir[62]. Böylelikle bu durumun TMK m. 629/f.2'de yer alan düzenlemeye tabi olduğu ve resmi deftere kaydedilmeyen borçlardan dolayı mirasçının zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu olduğu kabul edilmektedir[63]. Resmi kayıtlarda yer alan alacak hâkim ya da yetkili memur tarafından resmi deftere kaydedilmemişse, alacaklı başka bir hususu ispat etmesine gerek kalmadan kusursuz sayılmalıdır[64].

Doğrudan doğruya resmi deftere kaydedilmesi gerekirken kaydedilmemiş borçlar nedeniyle alacaklının korunması gerektiği açıktır. Buna karşılık sulh hukuk hâkimi ya da yetkili memurun hatası yüzünden mirasçıları ağır bir yükümlülük altına sokmak da adil görünmemektedir. Bu nedenle kanun koyucunun TMK m. 629/f.2'de her iki tarafın da menfaatlerini göz önüne alan, uzlaştırıcı bir düzenleme getirdiği doktrinde ifade edilmektedir[65].

Görevli memur doğrudan doğruya resmi deftere geçirilmesi gereken borcu kusuru ile kaydetmediyse, mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı bu borçtan, terekeden zenginleştiği oranda sorumlu olur[66]. Alacaklı da bu zenginleşme oranından alacağını talep edecektir. Bunun anlamı şudur: Sorumluluğun dayanağı zenginleşme olduğuna göre öncelikle mirası deftere göre kabul eden mirasçının terekeden "zenginleşmesi" gerekmektedir. Bunun için terekenin aktiflerinden resmi deftere kayıtlı olan tüm borçlar ve cenaze masrafı gibi tereke borçları düşülür[67]. Geriye kalan miktardan, mirası deftere göre kabul eden mirasçı, kendisine düşen miras payı oranında sorumlu olacaktır[68]. Buradaki sınırlama miktar bakımından getirilmiş olup, mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı tüm malvarlığı ile sorumludur[69]. Eğer geriye hiçbir şey kalmadıysa doktrinde mirası deftere göre kabul eden mirasçının resmi defterde kayıtlı olmayan borçtan dolayı sorumlu olmadığı kabul edilmektedir[70]. Bu ihtimalde alacaklının resmi deftere kaydedilmeyen alacağını nasıl elde edeceği sorusu akla gelir. Eğer görevli memurun doğrudan doğruya resmi deftere kaydedilmesi gereken alacak kaydedilmediyse, bu durum devletin sorumluluğunu gerektirecektir[71]. Sulh hukuk hâkiminin doğrudan doğruya resmi deftere kaydetmesi gerekirken kaydetmediği borçlardan dolayı (tereke aktifleri yetmiyorsa) sulh hukuk hâkiminden tazminat talep edileceği doktrinde ifade edilmiştir[72]. Her ne kadar hukukumuzda görevli memurun tapu sicilinin tutulmasından doğan zararlardan TMK m.1007 gereğince devlet sorumlu olacak, ilgili kişi devlete karşı tazminat davası açabilecek ve devlet (varsa) kusuru oranında memura rücu edecek olsa da doktrinde bu yönde görüş yer almaktadır.

Kanaatimizce Türk Hukukunda bu görüşe iştirak etmek mümkün değildir[73]. Görevli memurun ya da hâkimin mevcut alacağı resmi deftere kaydetmemesinden dolayı ortaya çıkan zararlardan dolayı

---

62 LIECHTI, *OFK*, Art. 590 N.1; ABT / BLATTNER, *CHK*, Art. 590 N. 3; DURAL / ÖZ, s. 443-444; YAKUPPUR, s. 168; İYİLİKLİ, s. 243; ÇABRİ, *Şerh*, s. 794; ÖZTAN, s. 416; İMRE / ERMAN, s. 392.

63 GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280-281; DURAL / ÖZ, N. 1784; YAKUPPUR, s. 168; İYİLİKLİ, s. 243; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1184; İMRE / ERMAN, s. 392; ŞENER, s. 668.

64 DURAL / ÖZ, N. 1784; OĞUZMAN, s. 356, dn.180. Yazara göre alacaklının MK m. 562'nin (TMK m. 620) uygulanacağına güvenmesi makul bir özür sayılmalıdır. İMRE / ERMAN, s. 392-393.

65 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N.8; İMRE / ERMAN, s. 393; İMRE, s. 601; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1185; İYİLİKLİ, s. 243.

66 İMRE / ERMAN, s. 392-393; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280-281; İMRE, s. 601; ŞENER, s. 668; YAKUPPUR, s. 168; İYİLİKLİ, s. 243-244.

67 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 16; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186; İMRE / ERMAN, 393.

68 İMRE / ERMAN, s. 392-393; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280-281; İMRE, s. 601; ŞENER, s. 668; YAKUPPUR, s. 168; İYİLİKLİ, s. 243-244.

69 OĞUZMAN, s. 356, dn.181; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 642. Mirasçının şahsi mallarıyla sorumlu olmadığı yönündeki görüş için bkz. GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280.

70 GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280; İMRE / ERMAN, s. 393; ŞENER, s. 668; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 642; İMRE, s. 601; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186; OĞUZMAN, s. 356, dn. 181; İYİLİKLİ, s. 244; YAKUPPUR, s. 168.

71 PIOTET, s. 812; ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 8; İYİLİKLİ, s. 244-245.

72 GÖNENSAY / BİRSEN, s. 281; İsviçre hukukunda da aynı görüşe katılan yazarlar için bkz. SİRMEN, Lale: *Eşya Hukuku*, 11. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara, 2023, s. 185, dn. 327'de yer alan yazarlar.

73 Aynı görüşte SİRMEN, s. 185; NOMER, Haluk Nami / ERGÜNE, Serkan: *Eşya Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, N. 328; OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: *Eşya Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2023, N. 656.

TMK m.1007'ye kıyasen devlete (hazineye) karşı tazminat davası açılması gerektiği kanaatindeyiz. Aynı zamanda devlet memurunun işleminden dolayı zarara uğrayan kişinin doğrudan doğruya görevli memura karşı dava açması Anayasa'nın 129. maddesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13. maddesi karşısında mümkün değildir[74].

Doktrinde görevli memur ya da sulh hukuk hâkiminin resmi deftere kaydetmediği borçlardan dolayı (tereke aktifinin yeterli olmaması durumunda) tapu sicilinin tutulmasından doğan zararlardan devletin sorumluluğunu düzenleyen TMK m.1007'ye kıyasen devletin sorumluluğuna gidilebileceğini belirten görüşe iştirak ediyoruz[75].

Resmi belge ve kayıtlardan anlaşılabilen alacağını görevli memur ya da sulh hukuk hâkiminin resmi deftere kaydetmediği alacaklı, bu kaydın yapılmamasından dolayı uğradığı zararı devletten talep edebilir[76]. Bunun için alacaklının hazineye karşı dava açması gerekmektedir[77]. Devletin sorumluluğunun objektif sorumluluk olduğu kabul edilmektedir[78]. Bunun anlamı alacaklının hazineye karşı dava açabilmesi için devlet memurunun kusurlu olması şart olmadığı gibi, devletin (hazine) kendi kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulamayacak olmasıdır[79]. Devletin kusursuz sorumluluğu TBK m.49 vd. hükümlerine tabidir[80]. Bu davada alacaklı, devlet memurunun alacağını resmi deftere kaydetmemesinden dolayı zarara uğradığını ispat etmekle yükümlüdür[81]. Devlet memurunun alacağı resmi deftere kaydetmemesinden dolayı alacaklı zarara uğradıysa devlet bu zararı karşılamakla yükümlüdür. Devlet alacaklının zararını tazmin ettikten sonra, eğer varsa kusuru bulunan görevli memur ya da sulh hukuk hâkimine (TMK m.1007/f.2'ye kıyasen) rücu edecektir[82]. Hazinenin devlet memuruna karşı (memurun kusuru varsa) açabileceği bu davada memurun kusurlu olduğunu, bunu iddia eden devlet (TMK m.6) ispat etmekle yükümlüdür[83].

Doğrudan doğruya resmi deftere kaydedilmesi gerekirken kaydedilmeyen borçların varlığından mirasçının haberdar olduğu ve bunları kasten deftere kaydettirmediğini alacaklı ispat ederse, söz konusu borçtan mirasçının tüm malvarlığı ile sorumlu olacağı doktrinde[84] ifade edilmektedir. İspat yükü alacaklıya aittir[85]. Nitekim TMK m. 620/f.3'te mirasçıların, mirasbırakanın kendilerince bilinen borçlarını sulh mahkemesine bildirme yükümlülüğü altında oldukları düzenlenmiştir. Mirasçılara kanundan

---

74 Anayasa m.129'da şu düzenleme yer almaktadır: "Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir". 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.13/f.1 şöyledir: "Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar". Görüldüğü üzere her iki düzenleme TMK m.1007'ye gönderme yapmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili olarak bkz. OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 656; SİRMEN, s. 167, 185; NOMER / ERGÜNE, N. 328.

75 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 10; İYİLİKLİ, s. 244-245; YAKUPPUR, s. 168.

76 GÜRSOY, M. Kemal / EREN, Fikret / CANSEL, Erol: *Türk Eşya Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1978, s. 222; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 643; SİRMEN, s. 167; AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya: *Eşya Hukuku*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 278; AKÇAAL, Mehmet: *Eşya Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 198 vd; NOMER / ERGÜNE, N. 322 vd; AYAN, Mehmet: *Eşya Hukuku Zilyetlik ve Tapu Sicili*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 238 vd; ANTALYA, Gökhan / TOPUZ, Murat: *Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku*, Cilt IV/1, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, N. 2456 vd.

77 GÜRSOY / EREN / CANSEL, s. 221-222; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 643; SİRMEN, s. 167; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 278.

78 GÜRSOY / EREN / CANSEL, s. 221-222; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 643; SİRMEN, s. 167; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 278; NOMER / ERGÜNE, N.324; ANTALYA / TOPUZ, N. 2459; AYAN, s. 239-240.

79 SİRMEN, s. 167; NOMER / ERGÜNE, N. 323 vd; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 642 vd; GÜRSOY / EREN /CANSEL, s. 222 vd; ANTALYA / TOPUZ, N. 2460; AYAN, s. 239 vd.

80 SİRMEN, s. 167; NOMER / ERGÜNE, N. 323 vd; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 642 vd; GÜRSOY / EREN / CANSEL, s. 222 vd; ANTALYA / TOPUZ, N. 2460; AYAN, s. 239 vd.

81 ERTAŞ, Şeref, Eşya Hukuku, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2021, N. 452, ayrıca bkz. GÜRSOY / EREN / CANSEL, s. 222 vd; NOMER / ERGÜNE, N. 323 vd; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 279 vd; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, N. 644 vd.

82 SİRMEN, s. 184 vd; NOMER / ERGÜNE, N. 328.

83 SİRMEN, s. 184.

84 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 10; DURAL / ÖZ, N. 1785; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 281; YAKUPPUR, s. 168-169.

85 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 5; ÇABRİ, s. 532; Dural / Öz, N. 1785; ÖZTAN, s. 416.

doğan bir borç yüklendiği için sulh hukuk mahkemesi talep etmiş olmasa dahi mirasçılar haberdar oldukları borçları bildirmedikleri takdirde alacaklıya karşı sorumlu olacaklardır[86].

Son olarak TMK m. 629/f.2'de yer alan sorumluluk sınırlamasının yalnızca mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçılar bakımından geçerli olduğu belirtilmelidir. Başka bir deyişle, mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılar, deftere yazılı olan veya olmayan tüm borçlardan kendi malvarlıkları ile sınırsız olarak sorumludurlar[87]. Alacaklı bu mirasçıların malvarlığına başvurarak alacağını elde etme yoluna gidebilir.

3. Alacaklının Bildirmesine Rağmen Deftere Kaydedilmeyen veya Eksik Kaydedilen Borçlarda Alacaklının Hukuki Durumu

Alacaklının bildirmesine rağmen deftere yazılmayan veya eksik yazılan borçlardan dolayı, mirası deftere göre kabul eden mirasçı terekeden zenginleştiği ölçüde sorumludur[88] (TMK m. 629/f.2). Görüldüğü gibi burada da doğrudan doğruya deftere kaydedilmesi gerekirken kaydedilmemiş borçlar hakkında uygulanan çözüm kanun koyucu tarafından benimsenmiştir[89]. Alacaklı defter tutma süreci içinde alacağını bildirmesine rağmen deftere kaydedilmediyse ya da eksik kaydedildiyse alacak hakkı ortadan kalkmayacağı gibi alacaklı alacağını takip etme imkânından mahrum bırakılmamalıdır[90]. Bizim de katıldığımız görüşe göre, alacaklı alacağını bildirmesine rağmen görevli memur alacağı resmi deftere kaydetmediyse ya da eksik kaydedildiyse, TMK m.1007'ye kıyasen alacaklı hazineye karşı dava açmalıdır[91]. Yukarıda belirtildiği gibi devletin sorumluluğu objektif sorumluluk olduğundan hazineye karşı dava açılabilmesi için memurun kusurlu olması gerekmez. Devlet alacaklının zararını tazmin ettikten sonra memura (varsa) kusuru oranında rücu edebilir.

Benzer şekilde resmi defter tutma sürecinde alacaklının bildirdiği borcun deftere kaydedilmemesinde görevli memurun kusuru bulunduğu ölçüde alacaklıya karşı sorumlu olması gerektiği doktrinde ifade edilmektedir[92]. Yukarıda belirtildiği üzere, her ne kadar görevli memurun/hâkimin alacağı resmi deftere kaydetmemesi nedeniyle oluşan zararlarda TMK m.1007 gereğince devlete tazminat davası açılması gerekse de doktrinde yer alan görüş kanaatimizce yerinde değildir. Hukukumuzda devlet memurunun yaptığı görevle ilgili verdiği zararlardan dolayı zarara uğrayan kişinin memura karşı dava açma imkânı yoktur. Tapu sicilinin tutulmasından doğan zararlarda devletin sorumluluğunu düzenleyen TMK m.1007 kıyasen uygulanarak hazineye karşı dava açılmalıdır.

Bu ihtimalde alacaklının hukuki durumu bağlamında, alacaklının kusuru olmaksızın alacağın resmi deftere yazılmadığı kabul edilir. Alacaklı mirası deftere göre kabul eden mirasçılara karşı, terekeden zenginleştikleri oranda başvurabilecektir[93]. Mirasçının zenginleşmesi doğrudan doğruya kaydedilmesi gereken borçlarda olduğu gibi hesaplanacaktır. Mirasçıların zenginleşme oranı alacağın karşılanmasına yetmezse alacaklı, uğradığı zararın tazmin edilmesini devletten isteyebilir. Bunun yanında mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılar alacaklıya karşı kişisel malvarlıklarıyla sınırsız sorumludurlar. Başka bir deyişle alacaklının bildirmesine rağmen resmi deftere kaydedilmeyen borçlar için alacaklı, mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçıların kişisel malvarlığına başvurabilir.

---

86 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 10; ARIK, s. 263; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 266-267; YAKUPPUR, s. 108.

87 DURAL / ÖZ, N. 1783; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1188.

88 LIECHTI, *OFK*, Art. 590 N 4; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280; ARIK, s. 283; YAKUPPUR, s. 169; İYİLİKLİ, s. 241-242.

89 İYİLİKLİ, s. 241; YAKUPPUR, s. 169.

90 İYİLİKLİ, s. 241.

91 ABT / BLATTNER, *CHK*, Art. 590, N. 5; JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 12.

92 LIECHTI, *OFK*, Art. 590 N 4; YAKUPPUR, s. 169.

93 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 12.

4. Alacaklının Haklı Sebeple Alacağını Yazdıramadığı Hallerde Alacaklının Hukuki Durumu

Alacaklı alacağını haklı sebeple resmi deftere kaydettirememiş ise kusuru bulunmadığı kabul edilir. Haklı sebebin varlığı halinde TMK m.629/f.2'ye göre mirası deftere göre kabul eden mirasçı bu borçtan zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu olur. Bu ihtimalde alacaklının kusursuz kabul edilmesi için haklı sebebin bulunması önem taşımaktadır. İşte alacaklının haklı sebeple alacağını deftere yazdıramadığını ileri sürdüğü hallerde, her somut olayda haklı sebebin varlığı irdelenmelidir.

Alacaklının kasıt ya da ihmali olmaksızın alacağını resmi deftere kaydettirememiş olması birçok sebebe dayanabilir. Kanun koyucu, somut olayın koşullarını dikkate alabilmesi için hâkime geniş bir takdir yetkisi tanımak istemiş ve bu nedenle, alacağın bildirilmemesinin hangi durumlarda alacaklının kusuru olmaksızın gerçekleşmiş sayılacağını tek tek saymaktan bilinçli olarak kaçınmıştır[94]. İsviçre Federal Mahkemesi ve İsviçre doktrininde belirtildiğine göre "kusuru olmaksızın" ifadesi geniş ve esnek yorumlanmalıdır[95]. İsviçre hukukunda özellikle şu durumlar haklı sebep olarak görülmektedir: Alacağın varlığı veya içeriği hakkında mazur görülebilir bir yanılgı, alacaklının, söz konusu alacağın kendisine ait olduğunu veya miras bırakana karşı ileri sürülebileceğini hiç bilmemesi[96], alacaklının kendi menfaatlerini koruyamayacak durumda olması, bir teminata güvenilmesi; örneğin gerçekte mevcut olmayan bir rehin hakkı bulunduğu zannı (bkz. BGE 72 II 17), üçüncü kişilerin veya mirasçıların davranışı[97].

Mazur görülebilirliğin değerlendirilmesinde öncelikle alacaklının miras bırakanın ölümünden veya alacakların bildirilmesine ilişkin ilandan haberdar olup olamayacağı sorusu ön planda yer almalıdır[98]. Buna örnek olarak alacaklının uzun süreden beri yurt dışında bulunması, hasta olması, ilanın hatalı verildiği, ilanın çıktığı yayını okumasının ondan beklenemeyeceği gibi haller gösterilmektedir[99]. Alacaklının ilanın verildiği yayını okumamış olmasını haklı gösterecek haller kanaatimizce her somut olayın özelliklerine göre incelenmelidir. Alacaklının askerde olması, cezaevinde olması, sık sık iş seyahatine çıkıyor olması, gece vardiyasında çalışması nedeniyle düzensiz bir yaşamı olması, iş için tayininin çıkmış olması ve bulunduğu yerde yerel gazetenin yayımlanmaması gibi sebepler haklı sebep olarak değerlendirilmelidir. Ancak bu ihtimalde yeterince geniş çevreye etki edecek şekilde yayımlanan ilandan alacaklının haberdar olmaması alacaklının kusuru olarak değerlendirilmelidir[100]. Ayrıca alacaklının çok yaşlı olup işini takip edemeyecek durumda olması haklı sebeplerden biridir[101].

İlanın usulüne uygun yapılmaması başlıca haklı sebep olarak kabul edilmektedir. İlan usulü TMK m 621'de ve Türk Medeni Kanunu'nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m. 41[102]'de belirtilmiştir. Buna göre mirasbırakanın alacaklıları ve borçlularına, alacak ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla iki defa ilan yoluyla çağrı yapılacak, ilanda bildirimde bulunmamanın sonuçları hakkında alacaklıların dikkati çekilecektir. İlanda bu uyarı yapılmadıysa ilanın

---

94 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11.

95 BGE 90 II 428, 433, BGE 79 II 362, ABT / BLATTNER, *CHK*, Art. 590, N. 4; JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11; LIECHTI *OFK*, Art. 590, N. 4.

96 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11; Bu ihtimal Türk hukukunda da haklı sebep olarak değerlendirilmektedir, ŞENER, s. 669; YAKUPPUR, s. 174.

97 LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.4.

98 BGE 90 II 428, LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N. 4; ÇABRİ, s. 532; İYİLİKLİ, s. 245.

99 BGE 90 II 428, LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N. 4; JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11; ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N.3; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 642, dn. 15a; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280; DURAL / ÖZ, N. 1784; YAKUPPUR, s. 170; İYİLİKLİ, s. 245.

100 İMRE, s. 602, dn. 36.

101 ŞENER, s. 669.

102 İlan yoluyla çağrı Madde 41: "Terekenin resmi defteri tutulmaya başlanınca hâkim; ilanın nerede ve ne şekilde yapılacağını belirlemek suretiyle miras bırakanın alacaklı ve borçlularını, gösterdiği süre içinde, alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla iki defa yapılacak ilan yoluyla çağırır. Hâkimin göstereceği bildirim süresinin ikinci ilandan başlayarak en az bir ay olması gerekir. İlanda; 1-Miras bırakanın adı, soyadı; meslek ve sanatı, yerleşim yeri gösterilir. 2-Miras bırakanın kefalet sebebiyle alacaklı ve borçlu olanları da dahil bütün alacaklıları ve borçlularının, gösterilen süre içinde varsa belgeleriyle birlikte alacak ve borçlarını bildirmeleri gerektiği, verecekleri evrak ve belgeler karşılığında makbuz isteyebilecekleri belirtilir. 3-Alacaklılar, süresi içinde alacaklarını bildirmemelerinin Türk Medeni Kanunu'nun 629 uncu maddesinde öngörülen sonuçları yönünden uyarılır."

usulüne uygun olmadığı ve bu nedenle alacaklının alacağını süresi geçtikten sonra da deftere kaydettirebileceği kabul edilmektedir[103].

Çağrının gazete ilanı yoluyla yapılması durumunda birçok kişinin bundan haberdar olmayacağı günümüz koşullarının bir gerçeğidir. Bu durumda bizce de isabetli olan görüşe göre, ilanların herkes tarafından bilindiği kabul edilse de alacaklının kusurlu olmaması gerektiği, sonuç olarak alacaklının mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçıya zenginleşmesi ölçüsünde başvurabileceği doktrinde ifade edilmiştir[104]. İsviçre hukukunda da benzer şekilde alacaklının alacağını bildirmemesinin mazur görülüp görülemeyeceği, büyük ölçüde kamuya yapılan çağrının (ilanın) nasıl gerçekleştirildiğine ve özellikle bu çağrının ilgili alacaklıya ulaşabilecek nitelikte olup olmadığına bağlı olduğu belirtilmektedir[105]. Murisin ölümünden haberi olmayan veya alacaklılara yapılan çağrıdan haberdar olmayan alacaklı, kural olarak kusurlu sayılmaz[106]. Özellikle de alacaklının, alacaklılara yapılan çağrının yayımlandığı ilan araçlarına zamanında erişmesinin mümkün olmadığı ya da bu ilanları takip etmesinin kendisinden makul olarak beklenemeyeceği durumlarda kusurdan söz edilmez[107].

Alacaklı, iradesinin sakatlanması nedeniyle alacağını deftere kaydettiremediyse bunun haklı sebep teşkil edeceği doktrinde ifade edilmektedir[108]. Alacaklıya karşı hileli davranışlarda bulunarak resmi defter tutulduğunu öğrenmesini engelleyen ya da hileli davranışıyla alacaklının alacağını resmi deftere yazdırmasına engel olan mirasçının, alacağın tamamını ödemekle yükümlü olacağı doktrinde belirtilmiştir[109]. Benzer şekilde mirasçının korkutması nedeniyle alacağını resmi deftere kaydettiremeyen alacaklının durumunda da aynı sonuç geçerlidir[110]. Bu sorumluluk haksız fiile dayandırılabileceği gibi TMK m.620/f.3 gereğince mirasçıların bilgi verme yükümlülüğüne aykırılığa da dayandırılabilir[111]. Bizce de isabetli olan bu görüş çerçevesinde alacaklı, borçtan şahsen ve tüm malvarlığı ile sorumlu olan mirasçıdan alacağını talep edecektir[112]. Buna karşılık doktrinde, mirasçının bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen TMK m.620 varken TBK m.49 vd. hükümlerine gitmenin yerinde olmadığı, eğer TMK m.620 olmasaydı TBK m.49 vd. hükümlerine gidilebileceği, bu nedenle alacağın deftere yazılmasını engelleyen mirasçının TMK m.620 uyarınca sorumlu olacağı ifade edilmektedir[113]. Bu görüşe göre alacaklı, alacağının resmi deftere yazılmamasından dolayı uğradığı zararı TMK m.620 uyarınca ilgili mirasçıdan talep edebilecektir[114]. Son olarak alacağın deftere yazılmamasında mirasçının hilesinin yanında alacaklının da kusuru varsa TBK m.52 müterafik kusura ilişkin düzenlemeye kıyasen mirasçıdan talep edilecek tazminattan indirim yapılabilir[115].

5. Zenginleşmenin Belirlenmesi Bağlamında Alacağını Kusursuz Olarak Resmi Deftere Yazdıramayan Alacaklının Hukuki Durumu

Alacaklının kusuru olmadan resmi deftere yazdıramadığı ya da bildirdiği halde deftere yazılmayan alacaklardan mirası deftere göre kabul eden mirasçının zenginleşmesi ölçüsünde[116] sorumlu olduğu

---

103 İMRE, s. 602; DURAL / ÖZ, N. 1784; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 279; YAKUPPUR, s. 171.

104 ÇABRİ, *Şerh*, N.1183.

105 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11.

106 ATF 90 II 428 c.3; ATF 79 II 362 c.2, JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11, dn. 19.

107 ATF 90 II 428 c.3; ATF 79 II 362 c.2, JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 11, dn. 19; aynı yönde bkz. DURAL / ÖZ, N. 1784.

108 GÖNENSAY / BİRSEN, s. 278; İMRE / ERMAN, s. 392; YAKUPPUR, 171.

109 ESCHER, *ZGB,* Art.589-590, N.3; ŞENER, s. 668; İMRE, s. 600; GÖNENSAY / BİRSEN, s. 279-280; DURAL / ÖZ, N.1785; YAKUPPUR, s. 172.

110 YAKUPPUR, s. 173.

111 ESCHER, *ZGB,* Art.589-590, N.3; İMRE, s. 600; YAKUPPUR, s. 172.

112 İMRE, s. 600; YAKUPPUR, s. 172.

113 ÇABRİ, *Şerh*, N. 1189, dn. 2205.

114 ÇABRİ, *Şerh*, N. 1189. Yazarın bu görüşe dayanmasının sebebi TMK m. 620/f.3'te mirasçıların bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin açık düzenleme yer alması, bu nedenle haksız fiil sorumluluğunu düzenleyen TBK m.49'a başvurmanın gerekli olmamasıdır.

115 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 11; PIOTET, s. 812; DURAL / ÖZ, N. 1785; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1189.

116 Buna doktrinde "zenginleşme sorumluluğu" denilmektedir, ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 10; ÖZTAN, s. 416.

TMK m.629/f.2'de belirtilmektedir. Ancak zenginleşmenin nasıl hesaplanacağı kanunda belirtilmemiştir. Mirasçılar bakımından olduğu kadar alacaklı bakımından da önemli bir sorun teşkil eden zenginleşme miktarının hesaplanması, doktrinde farklı yönleriyle açıklanmıştır.

Mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçının terekeden zenginleşmesinden anlaşılması gerekenin, "mirasçının yalnız miras dolayısıyla malvarlığında meydana gelen artış oranı" olduğu doktrinde yerinde olarak ifade edilmiştir[117]. Zenginleşmenin hesaplanmasında ilk önce dikkat edilmesi gereken nokta, adından anlaşılacağı üzere "zenginleşme" bulunmasıdır. Başka bir deyişle, mirası deftere göre kabul eden mirasçılar tereken "zenginleşmiş" olmalıdırlar.

Madde gerekçesinde ve doktrinde belirtildiğine göre TMK m.629/f.2 mirasçının zenginleşmesini ölçü aldığından mirasçının sorumluluğu sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre belirlenecek ve mirasçının iyiniyetli olması durumunda sorumluluğu daha da hafifleyecektir[118].

Zenginleşmenin hesaplanmasında tereke aktiflerinin pasiflerden fazla olması gerekir[119]. Eğer terekede böyle bir fazlalık yoksa alacaklı kural olarak TMK m.629/f.2 uyarınca bir talepte bulunamaz[120]. Alacaklının alacağının resmi deftere yazılmış olması mirasçılar bakımından borç ikrarı anlamına gelmez[121]. Dolayısıyla mirasçılar resmi deftere yazılan borçlara karşılık olarak ilk etapta böyle bir borcun mevcut olmadığı iddiasıyla alacaklıya karşı dava açabilirler[122].

Zenginleşme ölçüsünün belirlenmesinde resmi defter esas alınır[123]. Bunun için öncelikle terekede bulunan malvarlığı değerlerine bakılarak resmi defterde kayıtlı olan tereke borçlarının ödeneceği doktrinde ifade edilmiştir[124]. Bunun yanında resmi defterde yazılı olmayan cenaze ve resmi defter giderleri, mirasın geçişiyle ilgili giderler, vergiler, diğer mirasla ilgili borçlar da ödenir[125]. Zenginleşmenin belirlenmesinde ayrıca resmi deftere kaydedilmemiş olmasına rağmen mirasçılara geçmiş olabilecek muhtemel aktiflerin de dikkate alınması gerekir[126]. Geriye kalan değerden mirasçı, resmi deftere yazılmayan borçlardan zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu olur[127].

Sorumluluğun kapsamı bağlamında bizim de katıldığımız baskın görüşe göre mirasçı alacaklının kusuru olmadan resmi deftere yazılmayan borçlardan dolayı tüm malvarlığıyla sorumludur[128]. Mirasçının sorumluluğu miktar bakımından terekeden zenginleştiği ölçü ile sınırlı tutulmuştur ancak bunu karşılamak için şahsi malvarlığı ile de sorumludur[129]. Katıldığımız görüş çerçevesinde alacaklı, mirasçının borcu ödememesi durumunda, onun zenginleşmesi ölçüsünde terekeden elde ettiği malvarlığı

---

117 BAYGIN, Cem: *Türk Miras Hukukunda Alacaklının Korunması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 61.

118 İNAN / ERTAŞ / ALBAŞ, N. 1730; İMRE / ERMAN, s. 393; BAYGIN, s. 61.

119 ESCHER, *ZGB,* Art.590, N. 589-590, N.6; WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 11; LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.6; YAKUPPUR, s. 165.

120 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 11

121 ESCHER, *ZGB,* Art. 590, N. 589-590, N.13.

122 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 11; PIOTET, s. 810.

123 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 11; LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.6.

124 LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.6; ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 6; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; PIOTET, s. 813; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186.

125 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 11; JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 16; LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.6; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186; YAKUPPUR, s. 165; ARIK, s. 283; ATICI, s. 155; KOCAR, Serra / ACAR, Faruk: "Mirasçıların İntikal Borçlarından Sorumluluğu Bakımından Terekenin Resmi Defterinin Tutulması", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2023, Cilt 29, Sayı 2, s. 1245-1246.

126 JULIEN, *CDS*, Art. 590, N. 16.

127 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 6; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; PIOTET, s. 813; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186; ARIK, s. 283.

128 ESCHER, *ZGB*, Art. 589-590, N. 6; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; PIOTET, s. 813; WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 13; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186-1187; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 641-642; OĞUZMAN, s. 356, dn.181; ÖZTAN, s. 416; ANTALYA / SAĞLAM, s. 455; ARIK, s. 283; buna karşılık alacaklının kusuru olmaksızın resmi deftere yazılmayan borçlardan dolayı mirasçının şahsi malvarlığı ile sorumlu olmayacağı doktrinde ileri sürülmüştür, GÖNENSAY / BİRSEN, s. 280; İMRE / ERMAN, s. 392.

129 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 6; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; PIOTET, s. 813; WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 13; LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.7; ÇABRİ, *Şerh*, N. 1186; OĞUZMAN, s. 356; ÖZTAN, s. 416; ANTALYA / SAĞLAM, s. 455; ARIK, s. 283; OĞUZMAN, s. 356, dn. 181; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 642; ATICI, s. 154.

değerlerine başvurabileceği gibi, şahsi malvarlığı değerlerine de başvurabilir. Ancak sorumluluğun miktar olarak üst sınırı her durumda mirasçının terekeden zenginleşmesi olacaktır.

Zenginleşmenin hangi ana göre hesaplanması gerektiği kanunda belirtilmediği için doktrinde konu hakkında görüşler yer almaktadır. Zenginleşmenin hesaplanmasında mirasın açıldığı anın dikkate alınacağı doktrinde ileri sürülmüştür[130]. Buna karşılık, daha sonra meydana gelen değişiklikler (örneğin değer kaybı veya kazançlar) kural olarak dikkate alınmaz[131]. Diğer bir görüşe göre alacaklının talep anı dikkate alınmalıdır[132]. Üçüncü görüşe göre zenginleşmenin hesaplanmasında resmi deftere yazılmış olan değerler dikkate alınmalı, böylece mirasın açılması ile resmi defter tutulması arasında geçen zamanda meydana gelebilecek olası değer kayıplarının önüne geçilmelidir[133]. Yargıtay terekenin tespiti için, aktiflerden pasiflerin çıkarılması gerektiğini, geriye kalan miktarın mirasın açıldığı tarihteki değerine göre belirlenmesi gerektiğini belirtmektedir[134].

Kanaatimizce zenginleşmenin hesaplanmasında mirasın açıldığı an dikkate alınmalıdır. Ancak doktrinde isabetle belirtildiği üzere mirasçının sonradan meydana getirdiği değer azalmaları, malvarlığı miktarının mirasçının fiiliyle azalması ya da değer kaybı dikkate alınmayacak, yani mirasçı bu azalmaların hepsinden sorumlu olacaktır. Burada mirasın açılmasından alacaklının alacağını elde edeceği ana kadar alacaklının korunduğu görülmektedir. Gerçekten de mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçılar mirasın geçişinden sonra malvarlığı değerlerini azaltırsa bundan sorumlu olmalıdırlar.

Resmi deftere kaydedilmiş olan malvarlığı değeri mirasın açıldığı andan borcun ifa edildiği ana kadar maddi ya da hukuki semere getirmiş ise burada ayrım yaparak konunun incelenmesi gerekmektedir. Öncelikle borcun kaynağı olan hukuki ilişkinin niteliğine bakılmalıdır. Borç hangi sözleşmeden kaynaklanıyorsa o sözleşmeye ilişkin temerrüt hükümleri uygulanır. Eğer borcun kaynağı olan sözleşmede temerrüde ilişkin özel hüküm yoksa genel hükümler uygulanır. Örneğin borcun kaynağı on koyunun satışına ilişkinse ve koyunlar doğurduysa, öncelikle satış sözleşmesi hükümlerine bakmak gerekecektir. Satış sözleşmesinde temerrüde ilişkin özel hükümler TBK'da düzenlenmiştir[135]. Yarar ve hasarın geçişi buradaki özel hükümlere göre belirlenecektir. Taşınır mallara ilişkin satış sözleşmesinde temerrüt halinde hasar ve yararın geçişi incelenmelidir. Yarar ve hasarın geçişine ilişkin temel düzenleme TBK m.208/f.1'de yer almaktadır. Buna göre kural olarak taşınır satışında zilyetliğin devrine kadar yarar ve hasar satıcıya aittir. Örneğe dönecek olursak, mirasbırakanın satıcı olduğu on koyuna ilişkin satış sözleşmesinde, koyunlar doğurduysa, koyunların zilyetliği alıcıya devredilinceye kadar maddi semere olan yeni doğan koyunlar mirasçılara ait olacaktır. Mirasçının terekeden zenginleşmesine semere de dahil olacağından, mirasçının sınırlı sorumluluğu genişleyecektir. Borcun kaynağı taşınmaz satış sözleşmesinden kaynaklanıyorsa TBK m.208/f.1'de yer alan kurala göre, yarar ve hasar tescil anına kadar satıcıya aittir. Taşınmazın kiraya verilmesi halinde ortaya çıkan hukuki semere, tescil anına kadar mirasçılara ait olacak ve zenginleşme ölçüsüne dahil edilecektir.

Borcun kaynağı olan hukuki ilişki örneğin eser sözleşmesi ise, eser sözleşmesine ilişkin hükümlerde temerrüde ilişkin özel düzenleme bulunmadığından genel hükümler uygulanacaktır. Örneğin borcun kaynaklandığı eser sözleşmesi makine üretimine ilişkin ise ve teslimden önce başkasına kiralanmışsa, hukuki semereyi alacaklının talep edebilmesi mümkün değildir.

---

130 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 14; LIECHTI, *OFK*, Art. 590, N.8; ESCHER, *ZGB*, Art. 589-590, N.6; TUOR / SCHINDER / SCHMID, s. 529; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 642; ÖZTAN, s. 416; ARIK, s. 283-284.

131 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 14.

132 COUCHEPIN / MAIRE, Art. 590, N.13, YAKUPPUR, s. 166, dn. 702'den naklen; ayrıca bu görüş hakkında açıklamalar için bkz. WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 14.

133 ATICI, s. 156; ARIK, s. 283.

134 Yargıtay 7. HD. T. 27.02.2025, E. 2025/575, K. 2025/1170; Yargıtay 1. HD. T. 15.04.2025, E. 2023/2957, K. 2025/2016, (Lexpera).

135 Detaylı bilgi için bkz. ZEVKLİLER, Aydın / GÖKYAYLA, Emre: *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 162 vd; YAVUZ, Cevdet / ACAR, Faruk / ÖZEN, Burak: *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 56 vd; EREN, Fikret / YÜCER AKTÜRK, İpek: *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Legem Yayınevi, Ankara, 2025, s. 66 vd.

Birden fazla alacaklı varsa bunların alacaklarının hangi sıraya göre ödeneceği önem arz eder. Alacaklılar zenginleşmeden doğan taleplerini TMK m. 629/f.2 uyarınca ileri sürdüklerinde, taleplerinin bildirilme sırasına göre alacaklarını elde ederler[136]. Eğer tereke değerleri resmi deftere yazılı olan tüm alacakları karşılamaya yetmezse, alacaklılar alacakları oranında alacaklarını elde edebilirler[137]. Aynı mirasçıya birden fazla alacaklı başvurur ve zenginleşme oranı hepsinin alacağını karşılamaya yetmezse, her bir alacaklı alacağının büyüklüğü oranında pay alır[138].

Alacaklı mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçılardan başka mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılara da alacağını elde etmek için başvurabilir. Alacaklı mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçıların şahsi malvarlığından alacağını elde etme yoluna gidebilir[139]. Mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçıların resmi deftere göre kabul edenlere nazaran sorumluluğun sınırlandırılması söz konusu değildir. Başka bir deyişle mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçıların sorumluluğu terekeden zenginleşmeleri ölçüsünde sınırlandırılırken, alacaklı mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılara alacağın tamamı için başvurabilir[140].

Son olarak ispat yükünden bahsetmekte fayda vardır. Kusursuzluğun ispatı noktasında, alacaklı alacağını resmi deftere yazdıramamasının haklı sebebe dayandığını, bu nedenle kusursuz olduğunu ispat etmekle yükümlüdür[141]. Bunun nedeni TMK m.6 gereğince herkesin iddiasını ispat etmekle yükümlü olmasıdır[142]. Alacaklı haklı sebebin varlığını ispat ederse, mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçılar, terekeden zenginleştikleri ölçüde sorumlu olurlar. Alacaklı haklı sebebin varlığını, dolayısıyla kusursuzluğunu ispat edemezse, resmi deftere yazılmamış alacaklar için mirasçılara başvuramayacaktır[143]. Zenginleşmenin ispatı noktasında ise, mirası deftere göre kabul eden mirasçının terekeden hiç zenginleşmediğini veya yeterli ölçüde zenginleşmediğini ispat etmek mirasçıya düşer[144]. Mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı, terekeden zenginleşmediğini ispat edebildiği ölçüde borçla sorumluluktan kurtulur[145]. Başka bir deyişle, mirası resmi deftere göre kabul eden mirasçı terekeden zenginleşmediyse, alacaklı ona karşı TMK m.629/f.2 uyarınca alacağını talep edemez.

6. Tereke Mallarıyla Güvence Altına Alınan Borçlarda Alacaklının Hukuki Durumu

Alacaklılardan alacakları tereke malları ile güvence altına alınmış olanların, alacaklarını resmi deftere yazdırmamış olsalar dahi bu haklarını güvenceden elde edebilecekleri TMK m. 629/f.3'te belirtilmiştir[146]. Bu hükme paralel olarak Tüzük m. 42/f.4'te mirasbırakana ait taşınmazlar ve bu taşınmazları kayıtlayan aynî hakların resmi deftere yazılacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda mirasbırakana ait taşınmazlar üzerindeki yüklerin aleniyet ilkesi (TMK m. 1020) gereğince mirasçılar tarafından bilinir veya bilinmesi gerekir[147].

---

136 ESCHER, *ZGB,* Art. N. 589-590, N.7; ARIK, s. 284.

137 ESCHER, *ZGB,* Art. N. 589-590, N.7.

138 ESCHER, *ZGB,* Art. N. 589-590, N.7

139 ÇABRİ, *Şerh*, N. 1188; İYİLİKLİ, s. 246.

140 ÇABRİ, *Şerh*, N. 1188; DURAL / ÖZ, N. 1783; EREN / YÜCER AKTÜRK, N. 1500.

141 ŞENER, s. 669; ÖZTAN, s. 416; İMRE, s. 602; ÇABRİ, s. 532.

142 ŞENER, s. 669; ÖZTAN, s. 416; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, N. 1569; KURU, s. 616 vd; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, s. 492.

143 ÇABRİ, s. 532.

144 BGE 72 II 13, 18, WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 11; ESCHER, *ZGB,* Art. N. 589-590, N.13; PIOTET, s. 812; YAKUPPUR, s. 167.

145 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 14.

146 WISSMAN, *BSK*, Art. 590, N. 16; ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N.9.

147 ÇABRİ, *Şerh*, s. 797; aleniyet ilkesi hakkında açıklamalar için bkz. SİRMEN, s. 154-155; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 174 vd; GÜRSOY / EREN / CANSEL, s. 7-8; BAŞPINAR, Veysel: "Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2008, Cilt 57, Sayı 3, s. 104-105; TEKİNAY, Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP Atilla: *Tekinay Eşya Hukuku*, Cilt I, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s. 241 vd; ATEŞ, Zehra Gizem: "Tapu Sicilinde Beyanlar ve İşlevleri", *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2025, Cilt 13, Sayı 25, s. 471 vd.

Alacaklının resmi deftere yazılmamış olan alacağının mirasçılar tarafından ödenmemesi halinde, alacak tereke mallarıyla güvence altına alınmışsa alacaklı bu malları sattırıp paraya çevirerek alacağını buradan elde edebilir[148]. Alacaklı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yaparak alacağını satış bedelinden tahsil eder. Satıştan elde edilen bedelin alacak miktarından fazla olması halinde sorun yoktur. Bu halde artan miktar mirasçılara iade edilir[149]. Satış bedelinin alacak miktarından düşük olması durumunda alacaklıya satış bedelinin tamamı ödenir. Alacaklı elde edemediği diğer kısım için bizim de katıldığımız görüşe göre kural olarak diğer tereke mallarına ve mirasçının şahsi malvarlığına başvuramaz[150]. Çünkü tereke mallarıyla güvence altına alınan alacaklardan sorumluluk, güvence konusu malın değeri ile sınırlandırılmıştır[151]. Ancak bu ihtimalde alacaklıya bir çıkış yolu daha tanınmıştır. Eğer alacaklı alacağını kusuru olmaksızın resmi deftere yazdıramadıysa TMK m. 629/ f.2 uyarınca mirasçıların şahsi malvarlığına başvurabilir[152].

Güvence altına alınmış alacak hakkında hem TMK m. 629/ f.2 hem de TMK m. 629/ f.3 hükümleri bir arada gerçekleşmişse, alacaklının hangi yola başvuracağını seçme hakkı olduğu doktrinde ifade edilmektedir[153]. Ancak şüphesiz alacaklı için en güvenli yol üçüncü fıkra göndermesiyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişmektir[154]. Alacaklı bu takibe rağmen alacağının tümünü elde edemezse TMK m. 629/ f.2'de yer alan şartlar varsa mirasçının şahsi malvarlığı ve terekeden zenginleştiği değerlere başvurabilir[155].

SONUÇ

Mirası reddetmeye hakkı olan mirasçılar terekenin resmi defterinin tutulmasını talep edebilirler. Böylelikle terekede yer alan aktif ve pasifleri görebilecek ve buna göre sorumluluk altına gireceklerdir. Resmi defter tutulması talep edildikten sonra mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesi tarafından resmi defter tutulur. Mahkeme mirasbırakanın alacaklı ve borçlularına, resmi deftere bildirimde bulunmaları için ilan verdirir. İlanda belirtilen sürede alacaklı ve borçlular resmi deftere alacak ya da borçlarını kayıt ettirmelidirler. Ancak verilen süre zarfında resmi deftere kaydedilmeyen alacaklar hakkında nasıl bir yol izleneceği incelenmelidir.

Alacaklı kendi kusuru ile resmi deftere alacağını yazdıramadıysa kanaatimizce borç sona ermez. Bu durumda borç, eksik borca dönüşür. Alacaklı alacağını dava ve takip imkânını kaybeder. Dolayısıyla mirasçı tarafından alacaklıya ödenmiş olan borç sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri istenemez.

Alacaklı kusuru olmaksızın alacağını resmi deftere kaydettiremediyse, somut olayın özelliklerine bakılarak çözüm bulunmalıdır. Doğrudan doğruya deftere kaydedilmesi gereken bir borç resmi deftere kaydedilmediyse devlet alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür. Aynı şekilde alacaklının bildirmesine rağmen borç eksik veya hiç kaydedilmediyse yine devlet alacaklının zararını gidermekle yükümlü olur. Nihayet devletin kusuru bulunan memura rücu imkanı vardır. Alacaklı haklı sebebe dayanarak alacağını resmi deftere yazdırmadıysa, haklı sebep olup olmadığı incelenmelidir. İsviçre Federal Mahkemesi ve doktrinde haklı sebebin geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir.

Alacaklı kusuru olmadan alacağını resmi deftere yazdıramadıysa mirasın açıldığı andaki değerlere göre, terekeden zenginleştiği ölçüde mirasçılara başvurarak alacağını elde edebilir. Bunun için önce-

---

148 ÇABRİ, *Şerh*, s. 797.

149 ÇABRİ, *Şerh*, s. 797.

150 ÇABRİ, *Şerh*, s. 797; Aksi görüş ve tartışmalar için bkz. ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N.9.

151 ÇABRİ, *Şerh*, s. 797; sorumluluğu tereke ile sınırlandırmanın yasal dayanağı olmadığı yönünde bkz. ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N.9.

152 ÇABRİ, *Şerh*, s. 797.

153 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 10.

154 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 10.

155 ESCHER, *ZGB,* Art. 589-590, N. 10; ÇABRİ, *Şerh*, s. 797.

likle terekenin aktif değerlerinin pasiflerden fazla olması gerekir. Mirasçının zenginleşme oranı, şahsına terekeden düşen değerler göz önüne alınarak hesaplanır. Bir alacağın resmi deftere yazılmış olması mirasçılar bakımından ikrar anlamına gelmez. Onlar her zaman borcun varlığına itiraz edebilirler. Terekeden zenginleşmediğini ispat etmek mirasçıya düşer. Alacağını haklı sebeple resmi deftere yazdıramayan alacaklı, sebebin haklı olduğunu ispat yükü altındadır. Bunun yanında alacaklı mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılara karşı alacağını talep etme imkânına sahiptir.

Alacağını resmi deftere yazdıramayan alacaklının alacağı tereke mallarıyla güvence altına alındıysa, resmi deftere yazılmamış olsa bile alacaklı güvenceden alacağını elde edebilir. Bu durumda alacaklı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapacaktır. Bu yolla alacağının tümünü elde edemediyse ve TMK m. 629/f.2'de belirtilen şartlar varsa mirasçılara zenginleşmeleri ölçüsünde başvurabilir.

KAYNAKÇA

AKÇAAL, Mehmet: *Eşya Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.

AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya: *Eşya Hukuku*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018.

ANTALYA, Gökhan / SAĞLAM, İpek: *Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku*, Cilt III, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ANTALYA, Gökhan / TOPUZ, Murat: *Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku*, Cilt IV/1, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ARIK, Kemal Fikret: "Resmi Defter Tutma Müessesesi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1957, Cilt 9, Sayı 2, s. 245-288.

ARNET, Ruth / BREITSCHMID, Peter/ JUNGO, Alexandra (Hrsg.): *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht Art. 457-640 ZGB*, 4. Baskı, Schulthess Verlag, 2023 (CHK).

ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin: *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.

ATEŞ, Zehra Gizem: "Tapu Sicilinde Beyanlar ve İşlevleri", *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2025, Cilt 13, Sayı 25, s. 469-498.

ATICI, Mehmet Akif: *Terekenin Resmi Defterinin Tutulması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

AYAN, Mehmet: *Eşya Hukuku Zilyetlik ve Tapu Sicili*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

AYAN, Mehmet: *Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

BAŞARA TURAN, Gamze: "Mirasçıların Tereke Borçlarından Sorumluluğu Bağlamında Mirasbırakanın Kefalet Borcundan Sınırlı Sorumluluk", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 2022, Cilt 71, Sayı 3, s. 1099-1123.

BAŞPINAR, Veysel: "Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2008, Cilt 57, Sayı 3, s. 104-105.

BAYGIN, Cem: *Türk Miras Hukukunda Alacaklının Korunması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

BECK, E. (Hrsg): *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht*, Zweite *Abteilung, Die Erbgang (Art. 537-640)*, 3. Baskı, Schulthess Verlag, Zürich 1960 (ZGB).

BERKİ, Şakir: "Türk Miras Hukukunun Esasları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1954, Cilt 11, Sayı 3, s. 174-221.

ÇABRİ, Sezer: *Miras Hukuku Şerhi TMK m. 575-639*, Cilt II, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023 (Şerh).

ÇABRİ, Sezer: *Miras Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025.

DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut: *Türk Özel Hukuku Cilt IV*, Miras Hukuku, 21. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2025.

EIGENMANN, Antoine / ROUILLER, Nicolas (Hrsg.): *Commentaire Du Droit Des Successions,* 2. Baskı, Stampfli Verlag, Bern, 2023 (CDS).

EREN, Fikret / YÜCER AKTÜRK, İpek: *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Legem Yayınevi, Ankara, 2025.

EREN, Fikret / YÜCER AKTÜRK, İpek: *Türk Miras Hukuku*, 6. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara, 2024.

GÖNENSAY, Samim / BİRSEN, Kemaleddin: *Miras Hukuku*, Ahmet Sait Matbaası, İstanbul, 1963.

GÜRSOY, Kemal / EREN, Fikret / CANSEL, Erol: *Eşya Hukuku,* Sevinç Matbaası, Ankara 1978.

HONSELL, Heinrich / VOGT, Nedim Peter / GEISER, Thomas (Hrsg.): *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht,* Zivilgesetzbuch II (Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 Schlt ZGB), 3. Baskı, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2007 (BSK).

İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan: *Miras Hukuku*, Der Yayınları, İstanbul, 2018.

İMRE, Zahit: *Türk Miras Hukuku*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1978.

İNAN, Ali Naim / ERTAŞ, Şeref / ALBAŞ, Hakan: *İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

İYİLİKLİ, Ahmet Cahit: *Hukuk Yargılamasında Terekenin Resmi Defterinin Tutulması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.

KOCAR, Serra / ACAR, Faruk: "Mirasçıların İntikal Borçlarından Sorumluluğu Bakımından Terekenin Resmi Defterinin Tutulması", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2023, Cilt 29, Sayı 2, s. 1242-1256.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: *Miras Hukuku*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.

KREN KOSTKIEWICZ, Jolanta / WOLF, Stephan / AMSTUTZ, Marc / FANKHAUSER, Roland (Hrsg.): *ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar*, 4. Baskı, Orell Füssli Verlag, Zürich, 2021 (OFK).

KURU, Baki / AYDIN, Burak: *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, Cilt I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.

NOMER, Haluk Nami / ERGÜNE, Serkan: *Eşya Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.

OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: *Eşya Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2023.

OĞUZMAN, Kemal: *Miras Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990.

ÖZTAN, Bilge: *Miras Hukuku*, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.

PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.

PIOTET, Paul: *Schweizerisches Privatrechts, Vierter Band, Erbreht, Zweiter Halbband*, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel / Stuttgart, 1981.

SEROZAN, Rona / ENGİN, Baki İlkay: *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

SERT SÜTÇÜ, Selin: *Miras Hukukunda Küllî Halefiyet İlkesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2025.

SİRMEN, Lale: *Eşya Hukuku*, 11. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara, 2023.

ŞENER, Esat: *Eski ve Yeni Miras Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP, Atilla: *Tekinay Eşya Hukuku*, Cilt I, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.

TUOR, Peter / SCHINDER, Bernhard / SCHMID, Jörg: D*as Schweizerische Zivilgesetsbuch*, 11. Baskı, Schulthess Verlag, Zürich, 1995.

YAKUPPUR, Sendi: *Resmi Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

YAVUZ, Cevdet / ACAR, Faruk / ÖZEN, Burak: *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2019.

ZEVKLİLER, Aydın / GÖKYAYLA, Emre: *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.